

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יוחסין

חוו"ד בענין גיור קטנים

תיק יוחסין מס' 15-תש"ס

שאלה:

משפחות שהן שומרות מצוות מבקשות לגייר ילדים קטנים שאימצו. הילדים נולדו בחו"ל, וקרוב לודאי שאמם הביולוגית היא נכרית. מהו התהליך הרצוי לגיור וכיצד יש לבצעו.

תשובה:

א. יש לברר ולאמת שהמשפחות המאמצות אכן שומרות ומקיימות תו"מ, וזה החינוך שיתנו לילדם המאומץ. הגיור של הילד יתבצע רק במקרה שהתשובות לבירור הנ"ל הינן חיוביות.
 ב. יש לברר במידת האפשר את מקורם של הילדים, אם האמא הביולוגית היתה יהודיה, או לא. אם יתברר שהאמא יהודיה, אין צורך בגיור. במקרה של ספק, יש לערוך גיור מספק.
 ג. בית הדין יטפל בגיור של הקטן אם הביאוהו ההורים המאמצים לגיורו, או שהקטן בא מעצמו להתגייר. בית דין של שלושה מלים ומטבילים אותו לשם גיור ועל דעת בית דין.
 ד. נעשה הילד הגר גדול בשנים, ובשעה שנהיה גדול מיחה ביהדותו, הרי זה חוזר לסורו. לא מיחה במפורש ביהדותו בשעה שנעשה גדול, גם אם הפסיק לקיים תו"מ, לא פקעה גירותו.

מקורות הלכתיים:

א. מקור הסמכות של צתי הדין לגייר קטנים מפורש בגמ' כתובות יא א: אמר רב הונא גר קטן מטבילין אותו על דעת צית דין, דזכות הוא לו וזכין לאדם שלא צפניו. ופרש"י שקטן שאין לו אב ואמו הציאתו להתגייר ה"ז גר על ידי הצית דין. ועיי' ש"ך יו"ד סי' רסח ס"ק טז שה"ה אס צא הקטן צעלמו להתגייר, דאע"ג דאין לו דעת שומעין לו, דזכות הוא לו וזכין לאדם שלא צפניו. ועיי' תוס' כתובות שם משום דזכיה מטעם שליחות וכיון דזכות הוא לו אכן מהדי דעביד ליה שליח. וכתבו הריטב"א והמאירי שם שגם המילה של הקטן על דעת צית דין היא.

צ. צבתי הדין בישראל מקובלת דעתו ההלכתית של האחיעזר חלק ד' סימן מז והאגרות משה יו"ד ח"א סי' קסב וח"ב סי' קכו וח"ג סי' קד ודברות משה שבת ח"ב סי' סד הערה יא שבית דין מקבל לגיור קטנים גם אם אינם בעלמם להתגייר ולא ע"י אחד ההורים הצולוגים, אלא ע"י ההורים המאמנים. ולא מקובלת הדעה המחמירה של המנחת יצחק ח"ג סי' לט. ועי' קובץ תורה שבע"פ כט (תשמ"ח) עמ' עט-פא מאמרו של הרב א. שרמן "הגיור מלוא, רשות, איסור".

ג. אם ההורים המאמנים אינם שומרי תו"מ וממילא ידוע שגם הילד המאומץ יעבור צודאי על כל איסורים שבתורה כשיגדל בבית זה, פסק בשו"ת זכר יצחק סי' ב שהגיור של הילד במקרה כזה אינו זכות כי אם חובה, ובכגון זה לא אמרו זכין לאדם. וכ"פ שו"ת בית יצחק אבהע"ז ח"א סי' כט אות יא, ושו"ת שרידי אש ח"ב סו"ס לו ושו"ת דעת כהן סי' קמז וסו"ס קמת. ועיי שרידי אש שם שהגירות שהיא חובה לו בטלה ומבוטלת ואינו גר כלל ויצא לידי מכשול שיחשבוהו וגם הוא יחשוב עצמו לישראל. ואין לשער ולתאר את רצוי המכשולים שיאלו מזה. ועיי אחיעזר ח"ג סו"ס כח שאין ללאת במחאה גלויה ע"כ כי בעיני עמי הארץ זהו כחולל ה'. אמנם בפד"ר כרך א עמ' 375 פסק ביה"ד ביהודי שהיה נשוי בנישואין אזרחיים לנכרית ובנס נימול ביום השמיני לא לשם גרות. ובהיותו בן חמש וחצי הביאו לביו - שאינו שומר תו"מ - לטבילה והטפת דם לשם גרות. פסק ביה"ד שצדיעבד אפשר שחלה גירותו, שאפשר שזה גופא הו זכות לו שנתחייב בתורה ובמלוות וכדבק בזרעו של א"א, ועכ"פ לא ילא מידי ספק גר, וכאשר יגדל הילד וירלה להיות יהודי יהיה עליו לעבור שוב טבילה והטד"ב וקבלת מלוות כדין כל גר. ומרן הגריש"א שליט"א בקובץ תשובות סי' קג הכריע כדעת השרידי אש הנ"ל דלא שייך כלל לגיירו כשמאמן אותו מי שאינו שומר תו"מ.

ד. גיירו את הקטן ע"ד ב"ד כשגדל בבית של שמירת מלוות, ובשעה שנעשה גדול לא שמר תו"מ אך גם לא מיחה על יהדותו, פסק באחיעזר ח"ג סי' כח שעלם העצירות אינן כמחאה, רק שעובר עבירה כישראל וצודאי הו גר. ואם מלכתחילה לא שמר תו"מ, פסק במנחת יצחק ח"ג סי' לט אות ד שאין הגבלה בזמן שיוכל למחות על יהדותו ולעקור את גיורו, וכל ימיו בהאי פחדא קאי, ואי אפשר לדונו כישראל גמור לענין קדושין וכיו"ב דלמא ימחה ונמלא נכרי גמור למפרע. וכשבא לפנינו גר שנתגייר בקטנותו על דעת ב"ד וספק לנו אם שמר תו"מ מעולם, ה"ז ספק גר (כך שמעתי בשם הגריש"א שליט"א).